

apadána - stĺpová audienčná sieň *perzského chrámu*; zvyčajne stredná *stĺpová* hala obklopená tromi stĺpovými sieňami, umiestená na terase, ku ktorej viedlo monumentálne *schodisko* zdobené *vlysmi* a *reliéfmi* (pozri *ortostat*); najznámejšia apadána v *Persepolis*; pozri *perzské umenie* 4

apartmán - z franc. appartement > lat. appartementum: pars – „časť, strana“

-v širšom význame zariadená *izba* s príslušenstvom; pozri *interiér*

Dudák: skupina miestností tvoriaca uzatvorenú obytnú jednotku; príznačná najmä pre hotely, zámky, kúpeľné domy apod.; v 17.st. sa typický apartmán skladal z predizby, izby s prístenkom a z *kabinetu*

Apartmán Borgia - séria šiestich monumentálnych izieb v pápežskom paláci v *Vatikánu*, dnes tvorí trasu z vatikánskych múzeí; izby v apartámu Borgia boli vytvorené ako súkromná rezidencia pápeža Alexandra VI a jeho rodiny; sú zdobené mimoriadnym cyklom *fresiek* zo *Bernardina Pinturicchia*, ktoré vznikli rokoch 1492-1494; po smrti pápeža boli v skutočnosti opustené a opäť otvorené pre verejnosť až v neskorom 19.st.

https://it.wikipedia.org/wiki/Appartamento_Borgia

Pintoricchio: Zuzana a starci (freska, Appartamento Borgia, Vatikán, 1492-1494)

apartmá double/dubl - franc.; Dudák: zdvojený (dvojtraktový) súbor miestností bez oddeľujúcej komunikácie; typický pre vrcholne barokovú zámockú a palácovú dispozíciu; pozri *maison de plaisance*
apartmá simple/sepl - franc.; Dudák: súbor izieb radených za sebou; pozri *enfiláda*

apartný - vyberane elegantný

Apate - v gréckej mytológii bohyňa klamu, ktorú na príkaz *Titána Krona* samú zo seba zrodila bohyňa noci *Nyx/Nykté*; rovnako z nej samej zrodené aj *Kéry* (porovnaj v gréckej mytológii obdobný zrod *Atény* a *Héfaista*)

apatit - Täubl: chemickým zložením fosforečnan vápenatý s podielmi fluóru alebo chlóru; kryštalizuje v sústave hexagonálnej (pozri *hexa*); tvrdosť 5, hustota 3,3; farba žltá, zelená, fialová, modrá aj biela; lesk sklovitý až masťný, neštiepny; ako drahé kamene sú obľúbené žltozelené apatity, nazývané českým termínom *chřesovce* (farbou pripomínajú špagľu; pozn.: v tom prípade slovenský ekvivalent odvodzovaný od lat. slova *asparagus* alebo slovenského špagľa ?); pozri *drahokamy* a *polodrahokamy*

Apatit

A.P.D.R. - skratka *Avec Privilège du Roi*

Apedemak - v egyptčine – „ochranca“; hlavný boh Núbie a patrón núbijských *faraónov* dynastie Merom, ochranca faraóna v bitke; uctievaný v chráme Naga a možno Debod; zrejme ide o egyptské meno; v chráme Naga (egypt. naga – „had“) zobrazovaný ako muž s hlavou *leva* alebo s tromi levími hlavami a štyrmi pažami (chrám Naga); oženil sa s bohyňou neznámeho mena, ktorá sa tiež objavuje v núbijskom chráme Naga (egypt. naga – „had“) a na stĺpoch v sudánskom Mussawarate; (podľa núbijskej mytológie, ktorá ignorovala mýtus *Osirisa*, Apedemak bol manželom *Isis*); Apedemak mal významné miesto v egyptskej mytológii pre svoj núbijský pôvod a postupne nahradil hlavného boha *Amuna*; Apedemak bol zrejme pôvodne slnečným božstvom symbolizujúcim vojnu, plnosť a hojnosť a jeho posvätným zvieraťom bol lev; stelesňoval element ohňa, jeho farbou bola červená; niet pochýb o tom, že bol vojenskej povahy; o jeho uctievaní sa vie pomerne málo, lebo v starovekom Egypte bol málo známy; pozri *egyptskí bohovia*

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Apedemak>

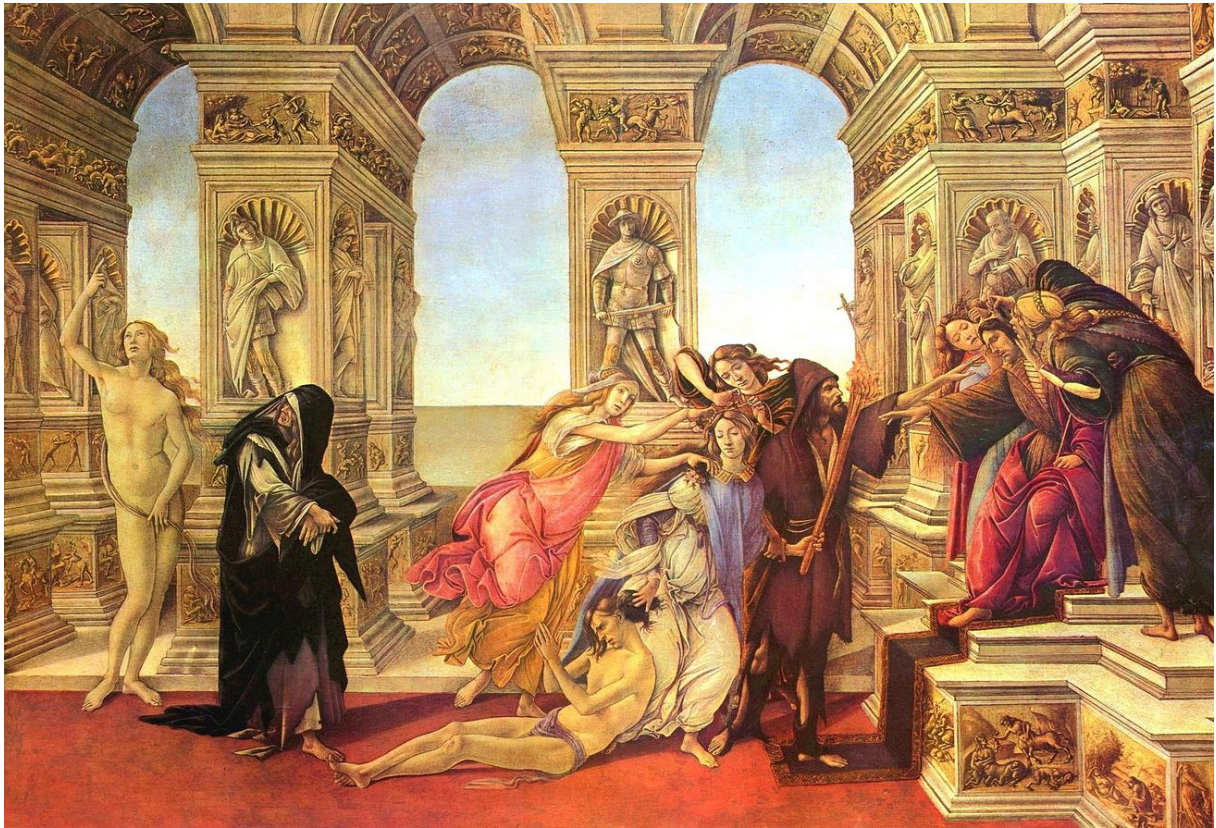

Apedemak (asi 100 pr.Kr.)

Apelles - gréc. Ἀπελλῆς/Apelles; 4.st.pr.Kr.; preslávený maliar starovekého Grécka; hoci sa jeho diela nezachovali, rímsky rečník a satirik Lucianus (†180) zaznamenal údaje o obvineniach, ktoré vzniesli proti nemu súperi a on proti nim; keď raz Apelles pristal v Ptolemaiovom kráľovstve (pozri *Ptolemaios I Sotér*), kráľov šašo doručil umelcovi falošné pozvanie na večeru; nečakaný príchod maliara Ptolemaia rozzúrilo; chcel vedieť, kto dal Apellesovi pozvanie; umelec kusom dreveného uhlia z krbu kreslil podobizeň intrigána na múr, v ktorom Ptolemaios spoznal svojho šaša; príbeh ohovárania Apellesa Ptolemaiovým šašom sa stal námetom renesančných malieb (Botticelli a ďal.); pozri *Kampaspe*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Apelles>

<https://www.google.sk/search?q=Apelles&espy=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiT0vno65PMahXDiCwKHYv5C1EQiR4IjgE>

Botticelli: Ohováranie Apella (1496)

C. Cort podľa F. Zuccari: Ohováranie Apella (rytina, 16.st.)

G. Ghisi: Ohováranie Apella (1560)

N. da Modena: Apelles stojaci pri tabuli geometrických obrazcov (rytina, 1500-1510)

J. van Winghe: Alexander Veľký pri maľovaní Campaspe Apellesom (16.st.)

J. van Winghe: Apelles a Campaspe (1600)

G. B. Tiepolo: Alexander Veľký pri portrétovaní svojej milenky Campaspe maliarom Apellom (1725-1726)

Apeniny -

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Apeniny>

Giambologna: Alegória Apenín, Zamrznutá Vaglia (1580)

aperspektívnosť - z gréc. a – „nie“, perspicere – „pozerať cez niečo“

-zobrazenie priestoru, ktoré nie je založené na *perspektíve*; zobrazenie sústredené na objektívne podaných *proporciách* bez ohľadu na perspektívu a *zorný uhol* pozorovateľa > aperspektívnosť nekoriguje úchylky zrakového videnia; odtiaľ pochádza spájanie *frontálnej* projekcie hrude a bočnej projekcie hlavy, rúk a nôh v *egyptskom umení*; aperspektívnosť typická aj pre *sumerské, mezopotámske* a ď. staroveké umenia

Apepi/Apophis - Apop

aper - *diviak*

apes - včela

Aphrodite - lat.; *Afrodit*a

Apis - 1.gréc. meno *Hapiho*; posvätný *býk* egyptského boha remesiel *Ptaha*, jedno z najdôležitejších býčích božstiev; kultovým strediskom *Memfis*, kde splýval s bohom Ptahom (živý čierny býk s bielou trojuholníkovou lysinkou pokladaný za vtelenie boha Ptaha, chovaný vo zvláštnom okrsku pri Ptahovom chráme a po uhynutí pochovaný v Serapeu); symbol *plodnosti*

2. Apis neskoršie spájaný aj s kultom *Usíreva* (pozri *Osirapis*, *Osiris*), po smrti podsvetným sudcom; zobrazovaný na márach, na ktorých boli do hrobu odnášané *múmie*

-Apis zobrazovaný ako býk so slnečným kotúčom medzi rohami, s orlímí krídlami na šiji a prikrývkou cez chrbát (pozri *monštrá*), s ozdobou v podobe hada a supa rozťahujúceho krídla na šiji; tiež boh severu a *boh vetra* severného; jeho kult starovekými Grékmi vysvetľovaný premenou *Epafa* v býka (pozri *Ió*); pozri *Merver*, *Osiris*; *egyptská mytológia*

www v súvislosti s heslom *farba Egyptanov*: biela (hedj a shesep) symbolizovala čistotu; väčšina rituálnych objektov, napr. misiek, bývala biela; pri posvätných ceremoniáloch si kňazi obúvali biele sandále, preparačný stôl, ktorý slúžil na *mumifikáciu* posvätných býkov *Apisov* v *Memfise*, bol z bieleho *alabastru*

[http://nl.wikipedia.org/wiki/Apis_\(Egypte\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Apis_(Egypte))

Posvätný býk Apis (4.st.pr.Kr., serapeum v Sakkare)
Posvätný býk Apis v antropomorfnej podobe

aplikácia - výtvarný dekoratívny postup kombinovania rôznych materiálov (textil, papier, kovové prvky a i.) na základný materiál; pozri *dekór*; R. Vivier

aplikovať - použiť

sv. **Aphrodisius** - svätec spojený s diecézou Béziers, Languedoc, južnom Francúzsku; Podľa Gregora z Tours bol Aphrodisius Egyptan, umučený v Languedocu spolu so svojimi stúpecami Caralippusom (Caralampus), Agapiom a Eusébiom; kresťanská tradícia hovorí, že bol prefektom alebo vysokým kňazom v Heliopolisu, ktorý ukryl *Svätú rodinu* pri Hermopolise keď utiekala do Egypta; pozri *Útek do Egypta, kresťanskí svätci*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Aphrodisius>

<http://www.name-doctor.com/name-aphrodisia-meaning-of-aphrodisia-39682.html>

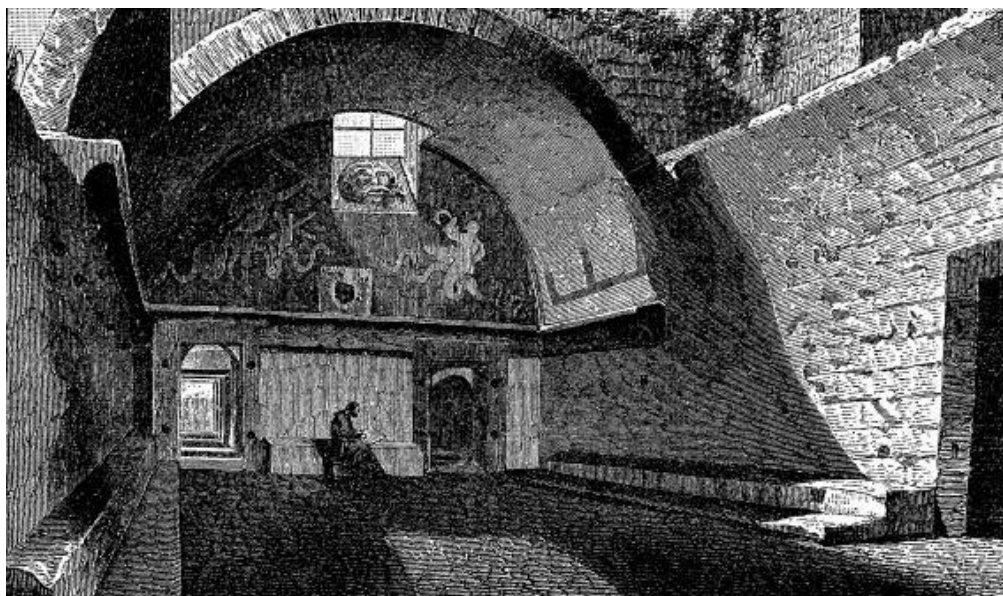

Svätá rodina v Egypte a konverzia kráľa Aphrodisia (mozaika, bazilika Santa Maria Maggiore, Rím, 432-440)

Aplu - v etruskej mytológii meno boha Apolóna

apodytérion - šatňa v gréckych gymnáziách

apodyterium - šatňa v rímskych termách

Rekonštrukcia apodyteria v pompejských termách

apochromát - optická sústava z väčšieho počtu šošoviek, využívaná pre farebnú a reprodukčnú *fotografiu*; pozri *fotografovanie*